

Odpor proti mučenju

V svetovnem tisku se zadnji čas vedno pogosteje pojavljajo fotografije, ki prikazujejo, kako vojaki južnovietnamske vlade mučijo ujetе gverilce. Tudi če upoštevamo, da je del teh fotografij tendenčen, da vojna ni »Slovanski ples«, da vsako pretepanje, brcanje ali suvanje še ne pomeni mučenja, in da nož, nastavljen na grlo ali na trebuh ujetega nasprotnika v zagrizenem spopadu, ni nekaj čisto nenavadnega, glede na to, da se hočejo vojaki ubraniti presenečenja s strani ujetnika, ki še kuje maščevanje, je vendar teh fotografiskih, identičnih dokumentov še vedno toliko, da mora to vsakega normalnega človeka pretresti. Vse to ga neprijetno spomni na zločine Gestapa. In to niso samo fotografije, ki jih spravljajo v promet sovražniki Zahoda. Večino teh fotografij posnamejo ameriški dopisniki in vojaki. K temu je treba pristeti še javne usmrtnitve v Saigonu, ustrelitve poglavarjev in upornikov gorskih manjšinskih plemen na »osrednji visoki planoti«, s katerimi saigonski režim zelo slabo ravna (o tem poročajo zahodne agencije iz Vietnoma), in razne izjave saigonskih vladnih predstavnikov, kot npr. izjava predsednika Kyja — da občuđuje edino Adolfa Hitlerja.

Zahodni demokratični človek se mora pri tem nujno vprašati, kako je vendar mogoče, da se dogaja kaj takega v deželi, v kateri imajo dejansko Američani vso vojaško moč in brez katerih bi se režim v Saigonu ne mogel obdržati niti dva dni. To je ena tistih ugank, ki nam jih zadaja ameriška politika. Zakaj Američani dopuste, da uganja južnovietnamski režim take okrutnosti in neumnosti, ki jemljejo tudi ameriški stvari v Vietnamu ugled pred svetovno javnostjo? Kajti Američani so tudi tisti, ki oborožujejo in vežbajo južnovietnamske vojake in ki bi morali skrbeti, da bi ti vedeli, za kaj se bojujejo, namreč za svobodo proti eni od oblik totalitarizma.

Nimamo podatkov, ki bi nam pomagali razvozlati to psihološko uganko in nam pojasniti, zakaj Američani dopustijo, da njihovi južnovietnamski zavezniki počenja-jo takšne svinjarije. Mislimo pa, da dopuščajo to iz strahu, da bi jih kdo ne obdolžil, da se mešajo v »notranje zadeve« Južnega Vietnoma, in da bi dokazali svoj rešpekt do neodvisnosti te dežele. Pri tem pa je vendar vsakemu otroku znano, da se ima vsak najmanjši nameščenev v Južnem Vietnamu zahvaliti za to, da lahko ostane na svojem mestu in da dobi plačo, izključno samo ameriškim mornariškim strelcem in obilni ameriški pomoči v dolarjih vladi

(Nadaljevanje na 2. strani)

SPET BOMBE NA VIETNAM

To, kar je bilo pričakovati in kar je dejansko vsakdo pričakoval, kljub navideznemu in umetnemu optimizmu, se je zgodilo: predsednik Johnson je po dolgem pomišljanju in posvetovanju z najrazličnejšimi svetovlanci in diplomati končno odredil ponovno letalsko bombardiranje Severnega Vietnoma. Zatišje je trajalo skoraj štirideset dni in v tem času so Združene države razvile široko »mirovno ofenzivo«, ki je zajela ves svet. Posebni poslanci ameriškega predsednika so obiskali vse mogoče državnike na Zahodu in Vzhodu kot tudi v takojmenovanem tretjem, »nevezanem« svetu, do Abesinije in Ghane, da bi posredovali pri severnokorejski in kitajski vladi. Japonski zunanji minister je potoval zaradi tega v Moskvo. Tudi Tito in Nasser sta bila naprošena za sodelovanje, a sta se prepričala, da ni mogoče ničesar storiti. Kar zadeva Tita, je bilo to pričakovati, glede na odnos, ki ga imajo kitajski komunisti in njihovi severnovietnamski sateliti do jugoslovanskih »deviacionistov«. Toda to, da je celo egiptovska vlada končno razočarana odnehala, je svet vendarle nekoliko presenetilo in je bilo najbrž tisti zadnji povod, ki je pripravil Johnsona do tega, da je dal povelje, na katero so se spet dvignili ameriški bombniki in zmetali svoje tovore bomb na tarče v Severnem Vietnamu.

KAM BO TO PRIVEDLO?

Vsemu svetu je pri tem neugodno; neugodno je tudi mnogim ameriškim parlamentarcem in najbrž veliki večini ameriškega naroda. Vsi se sprašujejo, kam bo to privedlo. Mnogi kritizirajo Johnsonovo odločitev in to ne samo ljudje levičarskega mišljenja. Mnogo kritik je slišati tudi iz krščanskih vrst in z desnice. Toda nihče ne ve, kaj naj bi bil Johnson storil namesto tega. Vsa vietnamska zadeva je posebno tragična prav zaradi tega, ker je tako zapletena, da sploh ni več videti, kako bi jo bilo mogoče pametno razplesti. S tem ni rečeno, da se sploh ne da več razplesti. Gotovo bi se dala, s potrpljenjem in z vsaj malo pripravljenosti na obeh straneh.

Toda ravno v tem je tisto: na obeh straneh. Pri najboljši volji namreč ne moremo odkriti nikakega znaka, da taka pripravljenost res obstoja na obeh straneh. Američani so jo pokazali. O tem ne more danes nihče več dvomiti, niti tisti, ki se delajo, kakor da tega ne verjamejo, in pripisujejo vso krivdo za neizhodnost vietnamskega položaja samo ameriški vladi. Američani so prenehali z bombardiranjem in ponujali so pogajanja: ponujali do take mere, da so se skoraj osmešili in da je stvar že močno dišala po naveličanosti, demoralizaciji in tihi pripravljenosti na kapitulacijo, samo da bi privedli vso stvar do nekega konca. Večkrat med ameriško mirovno ofenzivo smo imeli občutek, da so Američani pri-

pravljani mnogo bolj popustiti, kakor bi se zdelo na prvi pogled, a popustiti »častno«, to je, za konferenčno mizo, dozdevno nepri-siljeni in ne da bi se zdelo, da so pretrpeli vojaški poraz in da se morajo umakniti premagani. Toda druga stran je ves čas zagrizeno vztrajala pri svojih pogojih, med katerimi je tudi zahteva po umiku ameriških čet iz Vietnoma, preden bi se sploh začeli pogajati. To pa je dejansko zahteva po popolni kapitulaciji. Tisti, ki kapitulira, pa se ne more več pogajati, ker ne more več postavljati pogojev.

KAJ NAJ BI BIL SICER STORIL JOHNSON?

Vsi tisti, ki kritizirajo predsednika Johnsona zaradi te njegove nepopularne in trde odločitve, bi morali upoštevati dejstvo, da je pokazala Amerika mnogo dobre volje, in zahtevati, da bi je morala pokazati nekaj tudi severnovietnamska vlada. Tisti, ki so zatrjevali, da je tudi vlada v Hanoju pripravljena, da se pogaja, pa so bili večkrat trdo postavljeni na laž. Kjerkoli je bila pri-ložnost, je severnovietnamska vlada jasno poudarila, da se ni pripravljena pogajati in da hoče samo umik Američanov iz Vietnoma. Tak odgovor je dobila pred nekaj dnevi tudi egiptovska vlada na svoje dobronamerno sondiranje v Hanoju.

Kaj naj bi bil spričo tega storil predsednik Johnson? Čakal? To bi bilo pomenilo, da se čuti ameriška vlada šibka in negotova, poleg tega pa bi se bila odpovedala še tisti prednosti, ki jo je dotedaj že imela v rokah, to je učinku dotedanjega bombardiranja Severnega Vietnoma. Severnovietnanci so namreč med zatišjem hiteli z obnavljanjem porušenih prometnih zvez in s pošiljanjem pomoči v orožju in moštvo gverilcem na jugu. Nerealistično bi bilo pričakovati, da se bo v vojni na življenje in smrt ena stran prostovoljno in trajno odpovedala taki prednosti. To mora priznati tudi tisti, ki sicer ne verjame vsaki izjavi ameriškega vojnega ministra Mc Namare. Vojna ne pozna sentimentalnih gest.

NERAZUMLJIVO RAVNANJE HANOJSKE VLADE

Ce je torej Johnsonov sklep nepopularen, a razumljiv, pa je ravnanje severnovietnamske vlade popolnoma nerazumljivo. Prepričani smo, da tudi največji zagovorniki nje-nega ravnanja, recimo v vrstah KPI in v drugih evropskih komunističnih partijah, ne vedo, kaj pravzaprav Hanoj hoče, in da bi takoj vneto ploskali, če bi se nenadno odločil za pogajanja, tudi brez ameriškega umika iz Južnega Vietnoma. To bi potem slavili kot miroljubnost in človekoljubnost severnovietnamskih voditeljev. V partijskem slogu je pač, da je treba vsemu pritrjevati, čemur pritrjuje Moskva. In Moskva navi-

(Nadaljevanje na 3. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 6. februarja, ob: 8.00 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojšanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Bratovščina sinjega galeba«. Napisal Tone Seliskar, dramaturg Mara Kalan. Četrti in zadnji del; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 15.00 Popevke iz oddaje Canzonissima in novosti s festivala v Sanremu; 15.30 »Nagelj s pesnikovega groba«. Napisal Avgust Senoa, prevedel Alojzij Bolhar, dramaturg Jurij Slama. Igra RO; 16.40 Glasba tržaških skladateljev za komorne skupine; 17.30 Angleške ljudske pesmi v predelavi Benamina Brittna; 18.30 Iz pesniških gaiev - Josip Tavčar: »Claudio Martelli«; 19.00 Dvesto let valčkov; 20.30 Iz slovenske folklorne - Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico februarja«; 22.10 Cerkevna in nabožna dela italijanskih skladateljev.

• PONEDELJEK, 7. februarja, ob: 11.35 Radio za šole (oddaja za srednje šole); 12.15 Liki iz naše preteklosti: »Franc Cegnar«, napisal Franc Orožen; 17.25 Radio za šole (oddaja za srednje šole); 18.00 Ne vse, toda o vsem - radijska poljudna enciklopedija; 18.30 Francoske simfonične skladbe iz prejšnjega stoletja; 19.15 Vinko Beličič: »Jurčič, zgodovinski pripovednik in dramatik«; 21.00 Georg Friedrich Haendel: »Orlando«, opera v treh dejanjih. V odmoru (približno ob 21.45) Opera, avtor in njegova doba, pripravila Daniela Nedoh.

• TOREK, 8. februarja, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne - Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico februarja«; 17.20 Italijanska po radiu; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.00 Plošče za vas, quiz oddaja; 19.30 Izredna oddaja - Martin Jevnikar: »Ob Prešernovem dnevu«; 21.00 Pregled slovenske damatike, pripravila Jože Peterlin in Josip Tavčar; 23.00 Nova glasba.

• SREDA, 9. februarja, ob: 11.35 Radio za šole (oddaja za prvo stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeh; 17.25 Radio za šole (oddaja za prvo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Klavirska glasba; 19.15 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 20.35 Aleksij Pregarc: »Zmagoslavje gospe Marije« - delo nagajeno na natečaju RAI Italijanske Radiotelevizije 1965 za izvirne slovenske novele; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 22.00) Socialne vede.

• ČETRTEK, 10. februarja, ob: 12.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 17.20 Italijanska po radiu; 18.30 Klasični moderne glasbe; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše, pripravila Krasulja Simoniti; 21.00 »Blagoslovljene oči« drama v enem dejanju, napisal Roberto Bracco, prevedel Martin Jevnikar. Igra RO., režira Stana Kopitar; 22.40 Slovenski solisti: Sopranistka Ileana Bratuž, pri klavirju Silva Hrašovec. Janez Bitenc: Otroške pesmi.

• PETEK, 11. februarja, ob: 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Znanj dirigenti in skladatelji v Trstu, pripravila Claudio Gherbitz; 19.15 Slovenski znanstveni delavci s tržaške univerze - Lojze Tul: »Zahodno-evropska zveza«; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik: Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Pogovori o fiziki - prof. Abdul Salam, direktor Mednarodnega Centra za teoretično fiziko v Trstu: »Velika družina elementarnih drobcev in simetrije«.

• SOBOTA, 12. februarja, ob: 12.00 Širimo obzorja: »Človeška ribica, zanimivi prebivavec kraških jam«. Napisal Tone Penko; 15.00 Glasbena oddaja za mladino. Pripravila Dušan Jakomin; 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 16.30 Zgodbe druge svetovne vojne - Arrigo Benedetti: »Bratje Cervi«; 17.20 Skala in ladja - komentarij o dogodkih po koncilu in v jubilejnim letu; 17.30 Študijska produkcija gojencev Goriškega glasbenega zavoda. Spremnata beseda Gojmir Demšar; 19.15 Družinski obzorik; 20.35 Teden v Italiji; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danilo Lovrečič; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Koncerti za pihala in orkester.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 6. februarja, nedelja: Dora, Dorislava
- 7. februarja, ponedeljek: Ksenija, Neda
- 8. februarja, torek: Janez, Vanek
- 9. februarja, sredo: Polona, Apolonija
- 10. februarja, četrtek: Dušan, Dušanka
- 11. februarja, petek: Rado, Zvezdana
- 12. februarja, sobota: Damijan, Cvetka

POGONI NA GVERILCE V VIETNAMU

Ameriški predsednik Johnson je imel te dni dolge posvete s svojimi sodelavci v zvezi z novim pozivom papeža Pavla VI., naj bi razsodišče nevtralnih držav pod pokroviteljstvom Združenih narodov razsodilo glede Vietnama. Zunanji minister Rusk in ameriški veleposlanik pri Združenih narodih Goldberg sta dobila naročilo, naj nadalje preučujeta ta načrt.

Vlada v Hanoju pa še vedno odklanja udeležbo pri vsakršnih pogajanjih, če ne bodo Združene države prej umaknile vseh svojih sil iz Južnega Vietnama. Isto stališče zavzemata Vietkong in kitajska vlada. Kitajski predsednik Liu Siao Či je poslal severnovietnamskemu predsedniku Ho Si Minhu brzojavko, v kateri mu je zadržil, da Peking v polni meri podpira stališče Severnega Vietnama.

V Južnem Vietnamu so ameriški mornariški strelci, ki so se pretekli dni v velikem številu izkrcali okrog 500 kilometrov

FLAMCI NISO ZADOVOLJNI

V flamskem kraju Zwartberg v Belgiji je prišlo v ponedeljek do spopadov med demonstranti in policijo, v katerih sta bila dva demonstranta ubita, ranjenih pa je bilo nekaj desetih ljudi. Flamski nacionalisti so hoteli s svojim protestom podpreti tamkajšnje rudarje, ki stavkajo proti temu, ker hoče vlada zapreti nerentabilne premogovnike. Oblasti so prepovedale protestno demonstracijo in policija je razgnala demonstrante z gumijevkami in solzivnimi bombami. Priprli so 61 oseb.

V sredo zvečer so sporočili, da je prišlo do sporazuma med dvema sindikatoma in vlado, da ne bo odpuščen noben rudar, dokler ne bo dobil druge službe. Vendar se demonstracije še niso polegale.

U THANT — NOBELOV KANDIDAT

Različne ustanove in parlamenti že iščejo, katero osebo bi letos predlagali kot kandidata za Nobelovo mirovno nagrado. Na sedež Nobelove ustanove prihajajo najrazličnejša imena. V prvi vrsti sta papež Pavel VI. in glavni tajnik Združenih narodov U Thant. Predlog za tega sta postavila predsednika švedskega senata in parlamenta ter predsednik švedskega odposlanstva na ženevski razorožitveni konferenci. V spomenici dostavljajo, da je U Thant dokazal največ stvarnih podvigov za uresničenje svetovnega miru.

Brez dvoma ima ta diplomat največ možnosti in možnosti, da doseže ta cilj, toda vse kaže, da smo še daleč od njega. Bati se je, da se bo mirovna nagrada za leto 1966 podeljevala med gromom bojnih topov.

Indijski zunanji minister Singh je izjavil, da je predlagala Indija indijsko-pakistansko ministrsko konferenco z namenom, da bi uveljavili taškentsko izjavo. Konferenca naj bi bila čimprej v Rawalpindiju ali v Novem Delhiju.

Okrog 20 ameriških mest se poteguje za čast, da bi lahko postavila na svojem terenu egipčanski temelj iz Dendura, ki ga je egipčanska vlada podarila Združenim državam v znak hvaležnosti za veliko finančno pomoč pri reševanju staroegipčanskih spomenikov v Nubiji.

severnovzhodno od Saigona, ubili doslej baje že kakih 700 gverilcev. V pogonih na gverilce na petih sektorjih v Južnem Vietnamu sodeluje okrog 40 tisoč ameriških vojakov poleg južnovietnamskih in južnokorejskih čet.

Severni Vietnam je protestiral zaradi vrnitve skupine ujetih severnovietnamskih vojakov, češ da ne gre za severnovietnamske vojake, ampak za južnovietnamske civiliste. Obtožil je Združene države, da obrekuje Severni Vietnam.

JOHNSON O AMERIŠKEM GOSPODARSTVU

Predsednik Johnson je poslal kongresnikom poslanico o gospodarskem stanju v državi, v kateri naglašja, da se je Združenim državam posrečilo, da so se izognile gospodarskim krizam in ohranile gospodarski zagon. To napoveduje tudi za leto. Sviri pa podjetnike in sindikate, naj se zavedajo svoje odgovornosti pri odločitvah glede plač in cen, da ne bodo povzročili inflacionističnih pojavov. Ravnajo naj se po smernicah odbora predsednikovih gospodarskih svetovavcev. Ta odbor je priložil predsednikovi poslanici kongresu svoje letno poročilo o ameriškem gospodarstvu, ki je sicer optimistično, a vsebuje tudi svarila pred lahkomišelnim zviševanjem cen in plač. Za letošnje leto predvideva povečanje proizvodnosti ameriškega gospodarstva za 3,2%.

AFRISKA KONFERENCA ZA INDUSTRIJSKI RAZVOJ

Na sedežu Arabske lige v Kairu se je začela te dni vseafriška konferenca za industrijski razvoj. Organizirala jo je Gospodarska komisija Združenih narodov za Afriko. Zasedala bo do 10. februarja.

Na njej bodo prebrali okrog sto poročil o dosedanjih rezultatih industrializacije v afriških državah, nakar bodo razpravljali o perspektivah za bodočnost.

ODPOR PROTI MUČENJU V JUŽNEM VIETNAMU

(Nadaljevanje s 1. strani)

v Saigonu. »Nevmešavanje« je torej gola formalnost, da ne rečemo velika hinavščina.

In to formalno spoštovanje neke fiktivne neodvisnosti nikakor ne more biti v obeh demokratičnega sveta dovoljno opravičilo za to, da si ameriška vlada lahko umije roke nad tem, kar počenjajo južnovietnamski mučilci. Čudno bi bilo, da Združene države z vsem tistim, kar imajo v Južnem Vietnamu v rokah, ne bi imele dovolj moči in avtoritete, da napravijo temu početju enkrat za vselej konec in povzročijo enkrat več padeč južnovietnamske vlade (ki je tudi prišla na oblast z državnim udarom) ter postavijo na njeno mesto nekaj poštenih in demokratičnih ljudi ter tako rečijo ugled Zahoda. Nihče jim tega ne bo zameril, najmanj pa južnovietnamsko ljudstvo in demokratična svetovna javnost.

Drugače bo morala ta zadnja ugotoviti, da so Američani popolnoma brez posluha za tisto, kar je bistveno v boju, ki ga bijejo njihovi vojaki.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

„ČUDODELNI“ LA PIROV KLOBUK

Kriza za sestavo rimske vlade še ni rešena. Za kulisami so se začela huda osebna prerivanja, kdo bo zasedel ministrske stolčke. Ta in oni bi se rad tja vsedel, pa mu spodnese noge tovariš iz lastne stranke ali kak časopis ali sklicevanje na javno mnenje.

Najbolj so si v laseh Moro, Fanfani in Scelba, čeprav še bolj prikrito. Vendar leti največ pušic na Fanfanija kot najbolj svojeglavega otroka v družini. Marsikaj pišejo o njem in njegovem čudodelnem klobuku. Neki ameriški časnikar ga je vprašal, ali je že prejel kak odgovor na svoje pismo, poslano Ho Si Minhu v Vietnam. Fanfani pa je v odgovor snel po svoji stari navadi svoj širokokrajni klobuk z glave in se odrezal: »Na svidenje, jaz nisem poštni sel, da bi vedel, kdaj prihajajo pisma«.

Kot je znano je Fanfani poslal svojega prijatelja La Piro v Vietnam; ta je dajal izjave, kako naj se tam uredi mir brez Amerikancev. S tem korakom se je skušal Fanfani prikupiti levim socialistom, da bi spodnesel Mora, s katerim sta si prav iskrena neprijatelja. Fanfani bi rad vnovič zasedel fotelj ministrskega predsednika ali vsaj zunanjega ministra.

Zato ga tudi obtožujejo, da uganja lastno zunanjo politiko. Pri tem ga podpira njegova podjetna žena, o kateri se je izjavil Fanfani sam, da je ona edini politični talent v Italiji, vsaj tako pravijo.

V Rimu krožijo tudi govorice, da velja La Pira v Fanfanijevi družini za nekak hišni orakel. Njegova beseda da drži kot sveto pismo. Še več. Konservativni rimski list »Tempo« piše, da hranijo v družini star širokokrajni La Pirov klobuk, sličen Fanfanijevemu. Samo s to razliko, da pripisujejo klobuku florentinskega profesorja kar čudodelno moč in da se z njim dotikajo bolnih otrok v družini, da ozdravijo. »Tempo« pripominja, da bi moral Fanfani uka-

Pred čudovitim odkritjem

Nemški znanstveniki so na tem, da dosežejo velik uspeh na poti do najvažnejšega cilja, ki si ga je zastavila današnja znanost, namreč da obvladajo termo-jedrske spojiteve. To pomeni, da bo človeštvo lahko izkoriščalo v koristne namene strahotno silo, ki se sprosti pri eksploziji atomskih bomb. Če bodo to dosegli, bi to pomenilo, da bi si ljudje lahko ustvarili poljubno število majhnih sonc in bi se popolnoma osvobodili odvisnosti od drugih virov energije, kot so premogovniki, petrolejski vrelci in vodni pritisk.

Nemškemu znanstvenikom in sicer dr. Arnlufu Schlüterju, ravnatelju slovitega znanstvenega instituta »Max Planck« za plazmofiziko v bližini Münchena, in njegovim sodelavcem se je v laboratoriju že posrečilo doseči temperature od 20 milijonov do 60 milijonov stopinj Celzija. Na takih raziskavah pa delajo tudi Američani in Angleži, verjetno tudi Rusi. Tako prihaja vedno bližje čas, ko bo razpolagalo človeštvo s poljubnimi količinami pogonske sile, in pred njim se odpirajo neslutene možnosti.

Vprašanje pa je, če je človeški duh etično in moralno zrel, da bo temu kos. O tem nekateri veliki filozofi naših dni zelo dvomijo.

zati La Piro, naj povezne tisti čudodelni klobuk na Ho Si Minhovo glavo, pa bo mir na svetu.

Take in podobne krožijo v ozadju sedanje ministrske krize. Fanfani se pa samo skrivnostno smehlja in se tudi svojim nasprotnikom prijazno odkriva s svojim širokim klobukom. S tem pa še ni rečeno, da se bo sposoben in zviti politik zadovoljil s kakim manj pomembnim ministrstvom. Ra- je bo ministrsko krizo še malo bolj nategnil.

RACIONALIZACIJA BRITANSKE INDUSTRIJE

Britanska vlada je objavila »belo knjigo«, ki vsebuje načrt za ustanovitev takoimenovane »Korporacije za industrijsko reorganizacijo«. Naloga te korporacije bo preučevati možnosti za racionalizacijo industrije, da bi izboljšali narodno gospodarstvo.

Zdi se, da se je britanska vlada zgledovala pri tem nekoliko tudi po italijanskem sistemu državnih udeležb in konzorcija IRI.

Izšla je nova številka revije »Most«, s katero je končan II. letnik.

SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI

Slovenska akademija znanosti in umetnosti je imela 28. januarja redni letni občni zbor. Na dnevnem redu je bil pregled lanskega dela. Ker je minila triletna poslovna doba dosedanjega odbora, so člani izvolili tudi novo predsedstvo. Za predsednika te najvišje slovenske znanstvene ustanove je bil ponovno izvoljen Josip Vidmar, za podpredsednika dr. Anton Kuhelj in za glavne- ga tajnika dr. Milko Kos.

Novice po svetu

Londona vlada je uvedla popolno zaporo za ves britanski trgovinski promet z Rodezijo.

V zadnji četrtini lanskega leta se je rittem ladijskih gradenj na Japonskem in v Zahodni Nemčiji še povečal, zmanjšal pa se je na Švedskem in v Veliki Britaniji. Italijanska ladjedelniška industrija je bila v tej razpredelnici na petem mestu v svetu, jugoslovanska pa na enajstem.

Na razorožitveni konferenci v Ženevi se kaže po najnovejših vesteh razjasnitev. Na obzorju je kompromis o nerazširjanju atomskega orožja.

SPET BOMBE NA VIETNAM

(Nadaljevanje s 1. strani)

dežno podpira hanojsko vlado, torej je treba hvaliti odločenost hanojske vlade, da se ne pogaja.

A prav ta soglasnost v podpiranju hanojskega stališča je dokaz, da je to nekaj umetnega. Močno spominja na soglasnost zahodnih partij v polpreteklem času v podpiranju stalinističnih in pozneje hruščevovskih tez. Nihče ni bil proti, toda ko sta Stalin in za njim Hruščev izginila z oblasti, so vsi pritrjevali tistim, ki so udrihali po njima. Tako se zna zgoditi, da bo lepega dne ves partijski svet na Zahodu kritiziral sedanje hanojske voditelje in jih obtoževal zagrizenosti, deviacionizma, nečloveškosti in še marsičesa.

KAJ UPajo OD NADALJEVANJA VOJNE?

Normalno pametnemu človeku je namreč res težko razumeti, kaj hanojski voditelji pravzaprav upajo od nadaljevanja vojne. Niti v sanjah si ne morejo predstavljati, da bi lahko zmagali nad Združenimi državami, ki so danes največja vojaška sila sveta, materialno vsaj trikrat močnejša kakor Sovjetska zveza in neprimerno močnejša kot Kitajska (ker materialna primerjava s to sploh ni mogoča). Vsako upanje za zmago nad Združenimi državami je torej čista iluzija. Morda se zanašajo na to, da bo pritisk svetovnega javnega mnenja prisilil Američane, da bodo popustili v Vietnamu. Toda to je varljivo upanje. Naj bi bil ta pritisk še tako močan, ne bo mogel zaustaviti ameriškega vojaškega stroja, kadar bo zagnan z vso silo. Poleg tega bi morala obstojati alternativa, ki je zaradi zagrizenosti Hanoja ni. Ali pa morda tudi zato ne, ker Hanoj vendarle ni gotov, da bi pri morebitnem svobodnem plebiscitu v Južnem Vietnamu dobil Vietkong večino. Ta blamaža bi bila prehuda, zato so si izbrali rajši nadaljevanje vojne.

Edina karta v rokah Hanoja pa je za zdaj vendar neverjetna portpežljivost, po- z-

trajnost in pasivnost vietnamskega ljudstva, ki slepo izpolnjuje vse, kar hočejo ljudje v Hanoju od njega. Ho Si Minh in njegovi so namreč tisti, ki peljejo vojno naprej, pa naj to še tako tajijo. Če bi oni hoteli, bi bilo vojne še danes konec. Toda do kam so še pripravljani iti? Do kam bodo tirali trpljenje vietnamskega naroda? Do njegovega iztrebljenja, ko bo tudi zadnji Vietnamec umrl kot »junak« za ideale, katerih sploh ne pozna?

KAJ POMENI VIETNAMCEM MARX?

Kaj pomeni Vietnamcem Marx? Najbrž niti oblastnikom v Hanoju in Pekingu veliko ne pomeni, četudi ga imajo vedno na jeziku. Verjetno sploh niso doumeli njegovih naukov. Izposodili so si od njega le izrazoslovje in zlasti besede socializem, svoboda, revolucija, oblast proletarskega razreda. A vso to izrazoslovje sta uporabljala tudi Hitler in Stalin. Zdaj pa uporabljata to izrazoslovje džingiskanovska miselnost. Miselnost, ki teži po oblasti, osvajanju, ubijanju in ima rada ošabne, samozavestne fraze. Peking in Hanoj — to je Marx v ustih Džingiskana.

A naj bi bile hanojske zahteve še tako upravičene, je vendar jasno, da danes noben narod, nobena, niti najmočnejša država ni v stanju, da doseže s silo uresničenje vseh svojih zahtev. Vsi so prisiljeni v kompromis. Hanoj pa pod vplivom Pekinga zavrača vsak kompromis.

Spričo vsega tega tudi ne moremo veliko pričakovati od najnovejše papeževe pobude za razsodišče nevtralnih in tudi ne od posredovanja Združenih narodov. Vojna se bo pač nadaljevala, po svoji lastni neizprosnosti logiki, in samo bolni možgani ne morejo razumeti, da bo zmagal tisti, ki je močnejši in bolj svoboden. Kritike na račun Johnsona pa le še bolj opozarjajo na to, da kritik na drugi strani ni, ker jih ne sme biti. Toda taka »monolitnost« se je že večkrat slabo končala, kot uči zgodovina našega stoletja.

Tržaškega

Sklepi mešane komisije

V sredo zvečer se je končalo v Trstu 12. zasedanje stalne komisije za izvajanje videmskega sporazuma. Objavljeno je bilo skupno uradno poročilo.

Glavni rezultati zasedanja so ti-le: zvišana je bila vsota v dinarjih in odgovarjajoče količine živil, ki jih lahko nesejo čez mejo prehodniki s prepustnicami; zvišane so bile tarife v dinarjih za pomorske proge; sklenjen je bil sporazum za enako porazdelitev dobave vode in električnega toka na prehodnih točkah; in obema vladama je bilo priporočeno, naj izdelata sporazum o poenostavitvi in pospešitvi postopka glede pravne pomoči.

Najpomembnejša novost je v tem, da bodo tisti, ki imajo prepustnice, lahko nesli s seboj v sosedno državo vsoto do 10 tisoč dinarjev, medtem ko je bila doslej dovoljena najvišja vsota 5 tisoč dinarjev. Znesek v lirah pa ostane nespremenjen, to je 7 ti-

soč lir. Spremembe so bile uvedene tudi glede carinskih olajšav. Prepustnice bodo odslej veljale tri leta.

Na zasedanju je komisija ugotovila, da se je število ljudi, ki so šli čez mejo z dokumenti, ki so določeni z videmskim sporazumom, lani še povečalo. Leta 1965 so zaznamovali 13 milijonov prehodov, s čimer se je dvignilo celotno število prehodov v desetih letih izvajanja sporazuma na 77 milijonov.

POZIV SLOVENSKE SKUPNOSTI

Tik pred zaključkom lista nam je Svet Slovenske skupnosti poslal v objavo poziv, v katerem opozarja slovensko javnost na nove razlastitve zemljišč v dolinski občini in na tržaškem Krasu. Zemljišča bi razlastili v industrijske namene.

Glede na to nevarnost poziva Svet Slovenske skupnosti slovensko javnost in organizacije, naj enotno nastopajo v obrambi pravic in koristi slovenske manjšine.

PREOSNOVA DEŽELNE VLADE

Med strankami leve sredine je bil te dni dosežen načelen sporazum, po katerem bo najbrž v kratkem prišlo do preosnove sedanje deželne vlade Furlanije-Julijske krajine. Sedanjo vlado sestavljajo, kot znano, le predstavniki Kršč. demokracije in socialnih demokratov. Po novem sporazumu bi morali v vlado vstopiti še socialisti in republikanci.

KOMISAR NA POKRAJINI

Prefekt Mazza je izdal odlok, s katerim je imenoval podprefekta Pasina za posebnega komisarja na tržaški pokrajini. Ta bo vodil pokrajinsko upravo do novih volitev, ki bodo po vsej verjetnosti letos jeseni.

SESTANEK V DOLINI

Odbor za pomoč razlaščenecem priredi v petek, 4. t. m., ob 20. uri v srenjski dvorani v Dolini sestanek, na katerem bodo predstavniki Odbora poročali o dosedanjem delovanju in o nadaljnjih akcijah v korist razlaščenecv.

Devin:

SMRT DOBRE MATERE

Prejšnji teden smo položili k večnemu počitku na devinsko pokopališče 85-letno domačinko Frančiško Pecikar. Pokojnica je bila dobra mati in pridna gospodinja, ki je lepo skrbela za svoj dom, dokler je ni bolezen v zadnjih letih priklenila na posteljo. Bila je zavedna slovenska mati in je v tem duhu vzgojila svoje otroke. Naj ji bo Bog bogat plačnik.

Sinovom izrekamo globoko občutenost žalje.

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO
PRIREDI

SLOVANSKI PLES

v soboto 5. februarja ob 21. uri v slovenskem Kulturnem domu. Vstop z vabili, katera se lahko dvignejo v Tržaški knjigarni in na sedežu SDD v Ul. Machiavelli 22/II., od 18. do 20. ure. Igra razširjeni ansambel RTV LJUBLJANA MOJMIRA SEPETA, POJE MAJDA SEPE.

Nabrežina:

DEŽELNI PRISPEVEK ZA GRADNJO LJUDSKIH STANOVANJ

V torek se je sestel na redni seji devinsko-nabrežinski občinski svet. V začetku se je župan poročal, da je deželna vlada sklenila nakazati občini 12 milijonov prispevka za zgradnjo 4 ljudskih stanovanj. Občinska uprava je svoj čas zaprosila deželo za 36 milijonov prispevka za zgradnjo 12 stanovanj, ki bi skupno stala 60 milijonov. Stroške bi občina krila z deželnim prispevkom, delno pa z lastnimi sredstvi in s posojilom. Ker je zdaj nakazan znatno manjši deželni prispevek, bo občinski odbor predlagal svetu drugo rešitev.

Župan je nato še sporočil, da mu liberalni občinski svetovavec dr. Ettore ni dostavil nobenega pismenega vprašanja, kot je poročal določen dnevni tisk, in je pri tem grajal čudno in nedopustno ravnanje omenjenega svetovalca, ki se običajno sploh ne udeležuje sej občinskega sveta.

Ta je nato izvolil nove člane gradbene komisije, nove člane upravnega odbora občinske podporne ustanove in komisije za trgovino. Imenoval je tudi posebno davčno posvetovalno komisijo, ki bo sodelovala s pristojnim občinskim uradom pri določevanju občinskih davkov. Na koncu je svet še razpravljal in sklepal o nekaterih vprašanih redne uprave.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

PREDSTAVE V KULTURNEM DOMU

V četrtek, 3. februarja ob 21. uri (invalidski abonma).

V petek, 4. februarja ob 21. uri (sindikalni abonma).

Carlo Goldoni

GROBIJANI (GRUBJANE)

komedija v dveh delih
Režija: JOZE BABIČ

V petek, 11. februarja ob 20. uri

V soboto, 12. februarja ob 17. uri

William Shakespeare

SKOZI ŽIVLJENJE

recital

Izvajaja JOŽKO LUKEŠ

GOSTOVANJA:

V četrtek, 10. februarja ob 20.30 v
KATOLISKEM DOMU V GORICI

Carlo Goldoni

GROBIJANI (Grubjane)

SEMINAR V KOPRU

V torek popoldne se je začel v Kopru peti kulturni tečaj za italijanske profesorje in dijake. Otvoritve so se udeležili predsednik mešane komisije minister Pascucci - Righi, italijanski generalni konzul v Kopru, pedagoški svetovavec prof. Salsano in druge osebnosti. Seminar bo trajal od 2. do 12. februarja. Razdeljen bo v dve skupini, za profesorje in za dijake; za vsak oddelek po 40 ur. Predavali bodo italijanski profesorji o literaturi, jeziku in italijanski kulturi.

Obenem s tečajem je odprta na italijanski gimnaziji v Kopru tudi razstava italijanske knjige od klasikov do najnovejših pisateljev. Razstavo je organizirala Ljudska univerza iz Trsta s sodelovanjem goriške državne knjižnice in študijske knjižnice v Kopru.

Beneška Slovenija

PREDAVANJE NADŠKOFA POGAČNIKA

Ljubljanski nadškof, msgr. Pogačnik, bo imel v nedeljo v Vidmu predavanje zgodovinsko-verskega značaja. V dvorani v ulici Treppo bo predaval o temi »Slovani in oglejska Cerkev«. Predavanje se bo začelo ob 18. uri.

STIKI Z LJUBLJANO

Pokrajinska zveza socialistične stranke iz Vidma je navezala že živahne stike z Zvezo socialističnega delovnega ljudstva v Ljubljani.

Na njenem zadnjem občnem zboru je bilo navzoče tudi posebno odposlanstvo socialistov iz Vidma pod vodstvom mestnega odbrona odvetnika Castiglioneja. Značilno je, da niso bili tokrat povabljeni tudi komunistični odposlanci. Odvetnik Castiglione je imel na zboru v Ljubljani pozdravni govor. Vodstvi obeh strank, slovenskih in furlanskih socialistov, sta se domenili, da si bosta izmenjavali odposlance, ki bodo proučevali razne družbene probleme. Že ta mesec pojdejo nekateri člani videmske socialistične stranke v Ljubljano proučevati tamkajšnje šolske uredbe. Na-

Častitljivi jubilej

Na svečnico je obhajal naš goriški rojak naslovni nadškof in škof na Krku dr. Josip Srebrnič svoj devetdeseti rojstni dan.

Delovanje škofa Srebrniča je v tesni zvezi s kulturno-narodnim razvojem goriških Slovencev, kar nas tem bolj nagiblje, da izražamo visokemu jubilaru v imenu goriških Slovencev spoštljive čestitke.

Nadškof Srebrnič je bil rojen v Solkanu. Po končanih srednješolskih študijah je šel na dunajsko univerzo. Kot akademik se je vneto udeleževal življenja v katoliškem akademskem društvu »Danici« na Dunaju, kateremu je nekaj časa tudi predsedoval. Še pri svojem škofovskem posvečenju v Ljubljani se je rad spominjal tistih časov. Promoviral je iz filozofskih ved z najlepšim uspehom. Pri promociji je z znakom Marijine družbe odločno dokazal svoje globoko versko prepričanje.

Po dunajskih letih je nekaj časa poučeval na goriški gimnaziji zgodovino in slovenščino. Nato je pa odšel v rimski »Germanicum« študirat bogoslovje. Svoje vzgojiteljsko in znanstveno delo je nadaljeval v goriškem semenišču kot profesor cerkvene zgodovine. Obenem je bil skupno z msgr. Fogarjem tudi podravnatelj Malega semenišča.

Posegel je tudi v tedanje razgibano javno življenje goriških Slovencev. Štejemo ga med soustanovitelje Novega časa, Katoliškega tiskovnega društva, pozneje Goriške Mohorjeve družbe. Najbolj se je pa odlikoval na znanstvenem polju. Znani so njegovi članki v Času iz slovanske zgodovine. Spis »Zamujeni trenutki v zgodovini slovanskih narodov« je zbudil splošno pozornost.

Med vojno se je z goriškim bogoslovjem vred zatekel v Stično. Ob ustanovitvi ljubljanske univerze je Srebrnič postal profesor zgodovine in patristike na teološki fakulteti.

Vzgleadni duhovnik, znanstvenik in neustrudni delavec je bil že leta 1923 poklican

- Hanalska dolina

slednji mesec pa bodo prišli gostje iz Ljubljane v Videmsko pokrajino, kjer si bodo ogledali, kako delujejo turistične organizacije.

Fojda:

JAVNA DELA

Mnogim vasem v naši občini manjkajo že dolgo let marsikatero javne naprave, zlasti kanalizacija. Sodobno lice vsakega kraja se najprej spozna po urejenih odtokih in kanalizaciji. Prav te so pogrešale vasi Čanebola, Ronci in Čampej. Prošnje v Videm in v Rim niso dosti zalegle.

Zdaj pa je posegla vmes deželna uprava. Na podlagi deželnega zakona iz lanskega leta je sprejela prošnjo občinske uprave za prispevek k javnim delom v občini. Dežela bo dala 5 odstotkov od predvidenih stroškov, ki znašajo malo manj kot 35 milijonov lir, katere bo občina krila s posojili. Najprej se bodo začeli graditi odtoki v Čaneboli za 15 milijonov lir. Kanalizacija v Roncih bo stala nekaj čez 9 milijonov, v Čampeju pa 9 in pol.

Prebivalstvo omenjenih vasi je vzelo z velikim zadovoljstvom na znanje, da se bo tudi zanje nekaj napravilo.

na starodavni škofijski sedež na otoku Krku. Postal je naslednik velikega Mahniča, s katerim ga je že prej vezalo ozko prijateljstvo. Na novem področju je škof Srebrnič takoj razvil veliko delavnost. Predvsem si je vzgojil dober duhovski naraščaj. Vsem političnim viharjem je znal kljubovati z razgledanim in realnim diplomatskim čutom. Poudarjal je: najprej Bogu, kar je božjega, potem »cesarju«, kar je njegovega.

Svoje domovine Goriške pa ni nikoli pozabil. Rad je prihajal še v zadnjih letih v svoj rojstni Solkan in na ljubljeno Sveto goro. V Solkanu je obhajal tudi zlato mašo še dovolj čil in nasmejan, kot je bil na Sveti gori ob jubileju msgr. Filipiča. Zadnje čase je pa tudi to trdno solkansko koreniko omajala starost in bolezen. Nadškof Srebrnič leži namreč že nekaj časa bolan. Upamo in voščimo mu pa, da bi zmagala njegova krepka narava še do stoletja jubileja!

PREŠERNOVA PROSLAVA

V nedeljo ob petih popoldne bo priredila Slovenska prosvetna zveza v Gorici Prešernovo proslavo v dvorani pri »Pajku«. Na sporedu je govor, deklamacije in nastopi pevskih zborov; pel bo tudi moški zbor iz Mirna.

Peč - Rupa:

POGREB — KAKO ŽIVIMO

Prejšnji teden so pokopali na Peči še priletnega soseda Petejana, Luiža Lahovega po domače. V delu in skrbi je na svoji kmečki zemlji čakal visoka leta. Vzgojil je skrbno svojo družino, sin Ivan, bivši zborovodja je sedanji občinski svetovavec v Sovodnjah. Družini izražamo sočustvovanje, pokojniku pa naj Bog plača vse njegove trude.

V družabnem življenju naših dveh sosednih vasi ne opažamo prevelike razgibanosti, čeprav smo v pustnem času. Ne mislimo, da bi morala mladina kar ponoreti Kurentu na čast, toda včasih smo za pust videli, kako veselo prireditve, petje, domače pusto vanje, ali kaj podobnega, zdaj se pa tudi take stare ljudske navade opuščajo. Tudi to ni prav.

Morda se bo pa v bodoče naš pevski zbor kaj razgibal. Moški se še precej redno udeležujejo pevskih vaj, zlasti Pečanom gre čast. Pri ženskah se pa opaža neko popuščanje, medtem ko je bilo včasih prav obratno.

Dodati moramo še kaj o naših občinskih zadevah. Ze zadnjič smo izrazili zadovoljnost vaščanov občinski upravi, ki je poskrbela, da so se uredila pota v Rupi. Vedno pa še kaj manjka, pa ne zaradi naše sitnosti, ampak ker je dejstvo tako. Tako na primer je razsvetljava na cestah včasih prav slaba in brljava ali pa žarnice sploh ne svetijo. Potrebno bi bilo pregledati napeljavo, če ni kaj pokvarjena. Saj to bi ne obremenilo občinske blagajne. Prav tako so potrebni tudi prometni znaki na določenih križiščih in ovinkih; nekateri občestni kamni so brez svetilnih rdečih znakov. To so pač malenkosti, a včasih imajo tudi hude posledice. Zato smo prepričani, da se bodo kmalu tudi te pomanjkljivosti odpravile.

Iz Goriške

Doberdob:

POPRAVILO SOLE — PRIZNANJE

O preuredbi šolskega poslopja v Doberdobu se je že dosti govorilo in pisalo. Vse kaže, da se bo končno tudi ta zadeva ugodno rešila. Ministrstvo za javna dela je namreč nakazalo 97 in pol milijona lir za popravila in preuredbe šolskih poslopjij na Goriškem.

Doberdobski občini so v ta namen določili 8 milijonov in 600.000 lir. S tem denarjem se bo zgradba osnovne šole deloma prizidala, popravila in bolj sodobno uredila. Celotni stroški bodo znašali 25 milijonov lir. Potrebne bi bile tudi pedagoškim načelom ustrezne izboljšave dvorišča in vrta okrog poslopja.

Pred štirinajstimi dnevi je ministrstvo za delo odlikovalo našega rojaka Josipa Lakoviča z naslovom viteza republike. Priznanje je dobil za svoje 43-letno službovanje v tržiški ladjedelnici. S svojo sposobnostjo je prišel do visokega mesta kot namestnik upravnega načelnika. Lakovič je ostal vedno zaveden Slovenec in je tako vzgojil tudi svojo družino.

Prejšnji teden je umrl v visoki starosti 85 let naš sosed Andrej Lakovič. Podlegel je poškodbam padca pred hišo. Vzgojil je vzorno številno družino. Hči Slavka je nameščena kot učiteljica otroškega vrtca v Doberdobu. Bog bodi pokojniku blag plačnik!

Sovodnje:

ZA RAZVOJ TURIZMA

V sovodenjski občini pod Matajurjem so se začeli zanimati za turistično panogo gospodarstva ne samo občinski upravniki, marveč tudi posamezniki. V vasi Matajur že posluje dobro urejen planinski hotel. Svojemu namenu služi prav dobro. Gostom so na razpolago prostorne gostinske sobe in tudi prostor za prenočišča je dovolj za prvo silo. Za zimske ture je kraj zelo pripraven. Urediti bi kazalo še smučišča po Matajurjevem pobočju.

Zupanstvo si tudi prizadeva za čim večji razvoj turizma. V tej smeri je pred nekaj dnevi sprejelo na občinski seji sklep, da se olajšajo občinski davki vsem zasebnikom, ki bodo kaj sezidali ali preuredili za turistične namene. Olajšave bodo veljale za tri leta.

Pevma:

GIBANJE PREBIVALSTVA

Kakor je običajno, smo tudi letos slišali v cerkvi, kako se giblje prebivalstvo v naši fari. V župnijskih maticah je vpisanih 15 krstov, in sicer 8 fantkov in 7 punčk. Prirastek znaša nekaj več kot lani, Oslavje pa v tem prednjači, ker se je tam poročilo več mladih parov. Pred oltarjem si je v lanskem letu zaobljubilo večno zvestobo 5 parov. Zvonovi so pa lani zvonili ob pogrebu devetih domačinov. Na približno 500 župljanov ni to preveliko število, kaže pa tudi, da žive pri nas zdravi ljudje in med njimi še kaka krepka korenina. Bog daj, da bi bilo tako tudi vnaprej!

Vinska kupčija se še ni prav razvila. Nekateri vinogradniki so se že v jeseni domenili s kakim kupcem. Mnogi pa še niso pretočili letošnjega pridelka.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

PREDSTAVA „GROBIJANOV“

V četrtek, 27. januarja, je bila v Kulturnem domu premiera Goldonijeve komedije »GROBIJANI«. V kolikor so časopisna poročila govorila o krstni predstavi v slovenščini, bi želeli opozoriti na to, da je bilo to delo že pred nekaj leti na sporedu radijske postaje Trst A, prav tako v prevodu Marije Kacinove. Verjetno je sploh ta prevod služil za osnovo narečju, ki so ga uporabili za sinočno predstavo na odru.

Predstava je bila lepa in prijetna. Zaživel je spet Goldoni s svojo lahkotnostjo in vedrostjo, z navnostjo in lahno satiričnostjo. Usmeril je žaromet na moške, ki se kažejo gospodarje in vladarje v hiši, v resnici pa jih vodijo s svojo premišljenostjo, diplomacijo in zgovornostjo ženske; in to vse moške po vrsti.

Podoba sinočni predstavi je dal kot režiser Jože Babič. Z Demetrijem Cejem sta ustvarila kar se da širok prostor, kot ga ima vedno rad Babič. Scena je estetska, izvirna in verna podoba Goldonijevega časa. Po tem prostoru je Babič razplel življenje z njemu lastnim poslušom za odrski prostor. Pognal je v tek spet ples kulis, ki so se morale premikati in vrteti pred gledavcem. Sceno je le rahlo zakrival z zastorom sredi odra. To igro s sceno ima Babič rad in jo uporabi, če le more. Predstavi je dal tudi z igro dinamiko in je skrbno pazil, da ne bi postali tisti prizori s samim govorenjem in brez dejanja dolgočasni. Režijske domislice, ki se jih je za razgibanost posluževal, so bolj ali manj izvirne, vse pa so v slogu predstave.

Iz sloga predstave morda izpadajo edino vložki Canciana, ko govori o televiziji, Tržaški kreditni banki in podobnem. Res, da se igralec lahko poslužuje kake domislice mimo svojega teksta, vendar se zdi, da le ne sme tako zelo iz zgodovinsko časovnega okvira, ker izvezni to preveč anahronistično.

Knjižno besedilo je spremenila v narečnega Lelija Nakrstova. Naslonila se je na katinarsko narečje. Igravci so ji zelo skrbno in vestno sledili, vendar mnogo bolj ženske kot pa moški.

Načrte za obleke je izdelala Alenka Bartlova in dala z njimi živo pisanost. Izvirno podoba Canciana je ustvaril Silvij Kopal, tako v premiku kot v govorici. Vloga je neznatna, vendar ji je znal dati Kopal toliko izvirnosti, da ji je gledavec z zanimanjem sledil vso predstavo. Mira Sarđočeva je igrala ženo Felice; to je bila tipična Goldonijeva podoba, polna zgovornosti in ljubkosti. Njena govorica je bila tudi v otenkih verna in dosledna.

ZAHODNI PISATELJI ZA DVA RUSKA KOLEGA

Pretekli dni so poročali, da se bo skoraj gotovo začel proces proti ruskima pisateljema Alekseju Sinjavskemu in Juliju Danielu, ki sta na Zahodu znana s psevdonimoma Terc in Arzhak, 9. februarja.

Londonski TIMES pa je objavil te dni odprto pismo, ki ga je podpisala skupina pisateljev mednarodnega slovesa, ki protestirajo proti temu, da sta bila omenjena pisatelja aretirana in da ju bodo sodili. V pismu je rečeno: »Mi ne smatramo pisanja teh dveh uglednih pisateljev za propagando in hočemo naglasiti, da naše spoštovanje zanj ju izvira edino iz kvalitete njune pisateljske umetnosti. Menimo tudi, da če bi živela v kateri od naših držav, bi najbrže enako kritično pisala o gotovih platih naše družbe. Edina razlika bi bila v tem, da bi bile njune knjige vendarle objavljene in da njihova avtorja ne bi bila v ječi«.

Za Francijo sta podpisala pismo André Breton in François Mauriac; za Nemčijo Günther Grass in Heinrich Böll za Italijo Alberto Moravia in Ignazio Silone; za Združene države Hannah Arendt, W. H. Auden, Saul Bellow, Mary Mc Carthy, Arthur Miller, Mayer Schapiro in William Styron; za Veliko Britanijo pa Graham Greene, Julian Huxley, Doris Lessing, Iris Murdoch, Herbert Read, Philip Toynbee, John Wain in Rebecca West.

Lojze Spalac je dokončal izrisavanje velikega gobelina ki bo krasil salon I. razreda na potniški ladji »EUGENIO C.«, ki jo gradijo v tržaški ladjedelnici. Gobelina bo predstavljal motiv »Začarano mesto«. Natečaja se je udeležilo 60 umetnikov iz vse Italije.

Grof Riccardo je nevhvaležna vloga, ki jo je zaupal Babič Stanetu Starešiniču. Iz nje ni mogel narediti kaj izrednega, čeprav bi bila utegnila kaka domislica tudi to vlogo rešiti povprečnosti.

Nakrstov trgovec Lunardo je središče komedije. Igravec mu je dal življenje in mladostno starčevsko prožnost. Jezikovno je bil res da blizu književni govorici, a kot lik je bil živ Goldonijev junak.

Zelo prijetno in živo podoba Margerite je ustvarila Zlata Rodoškova. Njena govorica je tako pristna in živa, tudi v otenkih pogojena, da bi ji bilo težko v tem oziru kaj dodati. Pa tudi sicer je ustvarila Rodoškova živo Goldonijevo junakinjo.

Lucetta Mirande Caharije bi morala biti ponekod neznajša, morda tu in tam tudi bolj romantična, vendar njena živahnost in naravnost gublje dejanje od začetka do konca.

Stane Raztresen je ustvaril v trgovcu Simonu dober moški tip, tudi v govorici dosleden. Njegovo ženo Marino pa je odlikovala s toplimi zrazi in s finim poslušom Livija Kozlovičeva.

Alojz Milič je izoblikoval nekoliko hotenega, vendar smešno naivnega moža Mauricija. Filipetto pa je Adrijan Rustja; njegov premik je širok, plesajoč, nekoliko narejena je navnost, vendar je tudi to živa in dosledna podoba.

To so oblikovalci »GROBIJANOV« in njihove okolice. Predstava je živahna in bo tržaškemu občinstvu gotovo ugajala.

J. P.

SLOVENSKI SOLISTI NA KONCERTIH V RADIJSKI PALACI

Tržaški sedež RAI-ITALIJSKE RADIOTELEVIZIJE je priredil za tekočo sezono vrsto javnih koncertov s sodelovanjem nekaterih vidnejših solistov v naši deželi. Sporedi teh koncertov se razlikujejo od sporedov običajnih snemanj, ki jih Radio Trst pripravlja s sodelovanjem deželskih solistov in pri katerih nosijo levji delež skladbe avtorji iz naše dežele. V njih so namreč dela iz tradicionalnega repertoarja, skladbe, ki jih v Trstu poredko izvajajo, in nekatere novosti. Tako ima solist najširše možnosti, da pokaže svoje tehnične ter izvajavske sposobnosti.

Obe krajevni oddajni postaji, italijanska in slovenska, bosta pozneje oddajali cikel javnih koncertov; toda pri načrtovanju ciklusa so specifične kulturne zahteve posameznih oddajnih postaj narekivale različni izbor. Tako ima postaja Trst A v slovenskem jeziku v načrtu nekaj koncertov s sodelovanjem slovenskih solistov iz Trsta; v sporedih teh koncertov so tudi skladbe slovenskih avtorjev.

Prvi teh koncertov, pri katerem bosta nastopila fagotist Vojko Cesar in pianist Gabrijel Pisani, bo v petek, 11. februarja t. l. ob 21. uri v avditoriju »A« našega sedeža na ulici Fabio Severo 7. Spored obsega Telemannovo, Saint-Saënsovo, Hindemithovo, Petričovo in Viozzijevo sonato za fagot in klavir. Občinstvo bo imelo vstop z vabilom. Vabila bodo na razpolago občinstvu v veži sedeža 10. in 11. februarja t. l.

Letošnji festival narodov, to je mednarodna revija etnografskih in socioloških filmov v Florenci, bo od 7. do 13. februarja.

Tretja številka „Literarnih vaj,“

Tretja številka sedemnajstega letnika Literarnih vaj nosi na platnicah linorez Sergija Verča. Ta odtis, ki nam ne vzbuja posebnih vtisov, nas sili k prepričanju, da je pri izbiri odločala predvsem njegova velikost. Verč namreč ne išče lastnega sloga niti novih tehničnih prijemov. Iste pomanjkljivosti zasledimo tudi pri ostalih linorezih te številke, med katerimi se odlikujejo predvsem trije Petkovškovi, ki so nedvomno najbolj osebni, slogovno enotni in so zanje značilni odločni vzrezi. Najboljši je tisti z naslovom »Cerkve«, ki učinkuje globinsko. S prvim linorezom nas spominja na zavoje grčavega lesa. Po spiralah drugega linoreza nam pogled uhaja od središča lika navzven, a nas istočasno spet priteguje k središču. Dovolila bi si morda ne čisto utemeljeno, a razumljivo pripombo, da mi tehnika tenkih vzporednih spiral Petkovškovih linorezov ni povsem nova... Od ostalih dveh višješolskih linorezov je boljši tisti z naslovom Maske, ki ga je izdelala Neva Lukeš. Ivanu Sosiču iz nižje sr. šole na Opčinah in Nadjji Berdon iz nižje sred. šole v Rojanu pa priporočam, naj se naučita odločneje rezati, ne samo ponekod neodločno dolbsti. Černigojeva voščilnica bi sodila med prispevke profesorjev, ki se, (kot vemo), oglašajo v rubriki Kulturnih novosti. Tam je namreč že tudi reprodukcija slike, ki jo je Černigoj pokazal na sindikalni umetnostni razstavi v Trstu. Medtem ko učinkuje ta kliše izredno jasno, tega ni mogoče reči za reprodukcijo slike Nataše Kalc z učiteljskega. Ta učinkuje ploskovno in je brez kontrastov, ker so verjetno barve na sliki preveč svetle.

Med literarnimi prispevki so najboljši Premrujevi, ki preraščajo okvir šolskega spisa. Njegov prvi sestavek Letošnje poletje je nekakšen potopis — razmišljanje ob spoznavanju tujih ljudi. Pripoved mu gladko teče, čeprav je učinkovala bolj živo in izrazito, ko je bral avtor sestavek na literarnem večeru na Opčinah (sicer smo isti potopis slišali že prej na radiu). Premru nadaljuje v tej številki z opisovanjem Trsta in njegovih zanimivosti. Zgodovinsko-zemljepisni pregled bralca pritegne s svojo živahnostjo.

Tretjo številko so s svojimi spisi tako rekoč vzel v zakup dekleta iz drugega razreda učiteljskega: Libera Häring (Zima se poigrava), Sheila (Zadnji list), B. Marta (Vrabček) in Marija Benedetti (Samogovor). Prvi trije sestavki vzbujajo vtis, da so izdelki sezonske naloge z istim naslovom. Za vse tri je značilen pesimizem prvih višješolskih let. Spis Libere Häring je preprost opis zimskih dni in mu manjka osebne prizadetosti

in liricnih podob, da bi se dvignil nad navadno domačo nalogo. Svoj sestavek konča takole: »Moram nujno zaključiti s tem spisom, ker mi bo kmalu zmanjkalo črnila...« (komentar ni potreben). Sheila in B. Marta sta priobčili nekaj pesmi. Prva samo dve: Molk in Nocturno; druga pa Nič, Upanje, Roka, Zaspane oči in Praznik. Tudi pesmi preveva pesimizem, v katerem dekletu ne vidita svetlega trenutka, vendar ni toliko doživet, da bi mu zares verjeli. Mariji Benedetti se pozna, da se ukvarja s pisanjem, pozna pa se ji tudi, da je sošolka Häringove, Sheile in B. Marte, ker se je nalezla njihove črnogledosti. V svojem sestavku prepleta preveč motivov, od katerih bi nekatere zlahka liricno poglobila, druge pa opustila. Potem bi njen Samogovor tekel bolj lahkotno in bi bil manj natlačen. Posebno motijo himnični vložki. Zakaj bi Benedettijeva ne vzela samo enega motiva, ga poglobila in ga podala v bolj sočni podobi?

Oglejmo si sedaj Neve Lukešev spis Pravici je zadoščeno. Zdi se, da je prizorček le s pajčolanom dramatizacije inteligentno prikrita šolska naloga. Pocenji humor iz šolskih klopi, ko se smejemo kake stalni frazi svojih profesorjev, bi morala zamenjati z novimi, po svoje predelanimi, lahko tudi karikiranimi liki, ki bi — ko bi nehali biti na las podobni živim modelom — samo pridobili. Šele takrat bi se od srca nasmejali tudi tisti, ki XY na našem zavodu ne poznajo.

Sestavek Ennija Caha iz III. raz. zavoda je medel, dijak se še ni otrešel značilnosti nižješolskih spisov (gola opisnost, za lase privlečen motiv, plitvo besedišče, nobenih tropov in figur).

Izmed treh nižješolskih prispevkov je najboljši Dvoboj z rdečekožcem Borisa Pangerca iz Doline. Pangerc ima veliko domišljije (če se ni pritihtapila iz »giornalnov«) in mu pripoved teče; misli se mu še mudijo pri pustolovščinah. Čeprav je sestavek le plod domišljije, ne manjka navdušenega podoživljanja. Tudi jezikovno prekaša marsikatero višješolce, ki ne morejo iz kroga svojega medlega jaza in že ustaljene pesimistične sheme.

Antka Seražina Semafor rdeče žari, ko se nam najbolj mudi, je tipična opazovalna šolska naloga. Sestavek Ade Markon vsebinsko nima prave niti in je brez začetka in konca.

Sergij Verč je iz cikla otroških pesmi priobčil Čudo, Aprilska, in Moj očka. Ne vemo, če so pesmi »otroške«, ker jih je napisal v otroških letih, ali če je hotel z njimi prikazati, kako gleda otrok na svet odraslih (tu gotovo ni zadel), ali

(Nadaljevanje na 9. strani)

GOSPODARSTVO

Napovedi za evropsko gospodarstvo

»Chase Manhattan Bank« v New Yorku je objavila svoj dvomesečni pregled gospodarskega položaja v svetu. V njem je rečeno, da bosta za gospodarstvo zahodne Evrope značilna v tem letu po eni strani polna zaposlitev, po drugi strani pa počasnejše naraščanje industrijske proizvodnje.

Pregled tudi analizira gospodarstva posameznih držav zahodne Evrope. Po zbranih podatkih in po določenih simptomih sklepajo gospodarski strokovnjaki omenjene banke, da si bosta letos delno opomogli italijansko in francosko gospodarstvo, počasnejši bo gospodarski razvoj v Nemčiji, na Holandskem, v Avstriji, Švici in v skandinavskih državah, nekoliko nazadovala pa

bo industrijska proizvodnja v Veliki Britaniji in Belgiji.

Za Italijo napoveduje pregled Chase Manhattan Banke, da se bo kosmati narodni dohodek letos povečal za 4 do 4,5%, gotovo pa za več kot 2,5% kot v letu 1965, vendar pa se ne bo dosegel povprečnega porasta 5,5% v zadnjih desetih letih.

MORSKI PSI V KONSERVAH

Sovjetski dnevnik »Trud« poroča, da je začelo izdelovati neko podjetje v Murmansku konzerve z mesom morskih psov. Na trg pošilja štiri vrste teh konzerv: s surovim, prekajenim, pečenim mesom in z narzkom.

Neki sovjetski strokovnjak za prehrano je baje ugotovil — kot poroča »Trud« — da je meso morskega psa bogato na proteinih.

OBVESTILO KMETOVAVCEM

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo sporoča kmetovalcem, da bo s sredstvi, ki jih je dal na razpolago deželni urad za kmetijstvo, nudilo sledeče prispevke:

Prispevek za nakup odbrane goveje živine

Kmetovalcem, ki bodo vložili prošnjo, bo dan prispevek 24% nakupne cene za nakup brejih junic ali krav sivo-rjave pasme po prvem teletu.

Prošnje za prejem prispevka je treba oddati uradu za živinorejo pokrajinskega kmetijskega nadzorništva (T r s t - Ulica Ghega, 6/I) v roku do 11. februarja od 9. do 12.30 ob delavnikih, razen sobote.

Dani bodo tudi naslednji prispevki:

za nakup kokošerejske opreme;

za nakup racionalnih kunčnic, potem v čebelarstvu za nabavo racionalnih panjev tipa Znidarščič in za nakup čebelarske opreme (trčalnic, okvirjev, kadilnikov itd.);

za nakup hlevske opreme: molznih strojev, drobilnih mlinov, puhalnikov itd.

Za prejem teh prispevkov morajo kmetovalci predložiti prošnjo na kmetijsko nadzorništvo najpозneje do 11. februarja t. m.

Najbolj razširjene sorte pšenice v Italiji

Statistični urad je javil številke glede setve in žetve zadnjega pridelka pšenice. Pregled je zanimiv in podučen:

Mehke sorte pšenice (za kruh)

Največ zemljišča, in to 28%, je bilo posejanega s sorto »San Pastore«, ki je dala 31% pridelka in je torej obrodila znatno nad povprečjem. Sledi sorta »Mara«, s katero je bilo posejanih 11,6% površin pod pšenico. Tudi ta je obrodila nad povprečjem, ker je dala 14% vsega pridelka. Sledijo sorte »Funo«, s 6,7% površine in tudi s toliko pridelka; sorta »Generoso 7« s 6,2% površine in s 6,6% pridelka. Sorta »Autonomia« je zavzela 8,5% površine in dala 6,1% pridelka. Zelo dobro se je obnesla sorta Gallini, ki je na 3,9% površine dala 5,4% pridelka.

Statistični urad našteva še celo vrsto drugih sort, ki pa so bile zasejane na manj odstotkih površine in so tudi dale manj odstotkov pridelka.

Trde sorte pšenice (za testenine)

Med temi sortami prevladuje »Cappelli«, ki je zavzela nad 40% s trdo pšenico posejane površine, a dala komaj 35% pridelka,

torej znatno pod povprečjem. Boljše se je obnesla sorta »Capeiti 8«, ki je na 20,5% površine dala 21,7% pridelka. Še bolj pa se je izkazala sorta »Grifoni 235«, ki je na 8,6% površine dala 13,8% vsega pridelka. Ostale sorte pridejo malo v poštev.

—0—

»CYCLOCEL« ZA VZGOJO PRITLIKAVCEV

Na Japonskem je že stoletja, če ne tisočletja razširjena umetnost vzgajati in gojiti pritlikava drevesa, tako da lahko vidiš rasti v cvetličnem loncu stoletni hrast, ki pa je komaj 25 cm visok. Ne vemo, ali je bila tem japonskim drevesničarjem že znana kakšna posebna snov, ki je tako zadrževala rast. Najbrž da jim ni bila znana. Pač pa je danes znana taka snov in se imenuje »Cyclocel« ter ima kemično kratico »CCC«. Po svoji vsebini je »cloruro di clorocolina«. S to snovjo delajo poskuse, — tudi v Italiji — zlasti s pšenici, ker bi radi vzgojili pšenico z nizkim steblovjem (slamo) in močnim klasom. Pritlikavost bi te sorte obvarovala pred poleganjem. — Poskuse delajo pod pokroviteljstvom konzorcija »Feederconsorzi«.

GRADNIKOV »SAUVIGNON« V ENOTEKI V SIENI

Enoteka v Sieni je stalna vinska razstava najboljših italijanskih vin. Predno pa pride kakšno vino v to enoteko, mora prestatiti različne preizkušnje: mora biti res dobro in brezhibno, mora se uveljaviti na navadnih vinskih razstavah, količina pa ne sme biti omejena samo na par steklenic. Če je vino namreč sprejeto v enoteko v Sieni, ga mora biti toliko, da ga lahko mnogi pokušajo in tudi kupijo. Poleg tega mora izgledati verjetno, da bo tega ali takega vina za več let. — Sprejem v enoteko ni odvisen samo od dobrote vina, marveč tudi od resnosti njegovega gospodarja.

Enoteki v Sieni je bilo predloženih iz cele Italije 37 različnih vin, v enoteko pa je bilo sprejetih samo 18, od katerih jih je bilo 7 iz naše dežele, in sicer 4 iz Goriške in 3 iz videmske province. Iz Goriške je sauvignon g. Gradnika iz Plešivega, traminec iz Angorisa ter tokajec in merlot od g. Felluga iz Bračana. — Naš Gradnik je nečak pesnika dr. Gradnika, sin njegovega brata. Pred nekaj tedni smo poročali, da pošilja g. Gradnik svoje vino celo v Perù.

Višji dohodek, a manj hrane

železa in nekaterih vitaminov, zlasti tiamina — seveda če ne bi bilo nadomestil za moke.

Zanimivo je vprašanje sladkorja. Že nad 20 let se drži potrošnja sladkorja pri letnih 43,5 kg na osebo. Na to količino ne vplivata ne strah pred zamaščenjem, ne visoka poraba sladkih pijač, ki pa so oslajene z umetnimi sladili, ki se v telesu ne spremenijo v toploto.

Zvišani dohodki so imeli za posledico povečanje porabe mesa od 68 na 76 kg v zadnjih 20 letih. Vse povečanje mesne potrošnje pa gre na račun gvedine, katere se porabi danes 45 kg na osebo, medtem ko je znašala takoj po vojni poraba 29 kg. Pada pa potrošnja teteline, svinjine in jagnjetine, le poraba mesa piščancev se drži na prejšnji višini. — Kot izgleda, je goveji zrezek postal simbol gospodarske blaginje.

S povečanjem osebnih dohodkov so upali doseči višjo potrošnjo mleka, jajec, sadja in zelenjadi, a iskazalo se je ravno nasprotno. Samo potrošnja sira je nekaj časa rastla, a je že par let ustaljena. Očitno pa padajo konsumi mleka, masla in jajc; zvišala pa se je potrošnja margarine. Tudi poraba svežega sadja je manjša, a je zato mnogo višja poraba sadnih konzerv in sokov.

JAPONSKA VODI V LADJEDELNIŠTVU

Lloydov register v Londonu naznanja, da je japonska ladjedelniška industrija lani daleč preseгла ladjedelništvo vseh drugih držav po tonaži nanovo zgrajenih ladij. Prvenstvo je imela že več let, a še nikoli ni bila tako daleč spredaj pred drugimi. Zgradila je nove ladje za skupno 5 milijonov in 340 tisoč ton nosilnosti.

Izredno je napredovala v tem pogledu tudi Švedska. Njene ladjedelnice so zgradile lani ladij za 1 milijon in 244 tisoč ton. S tem je odrinila Švedska Veliko Britanijo na tretje mesto. Ta je zgradila ladij za 1 milijon in 87 tisoč ton; na četrtem mestu je Zahodna Nemčija z enim milijonom in 30 tisoč tonami.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

VELIČASTEN LJUDSKI ZBOR V IDRJI

V nedeljo, 30. marca 1924 so množice idrijskih meščanov in okoličanov napolnile veliko Didičevo dvorano v Idriji. Ko je predsednik mestnega volilnega odbora Poljanec otvoril shod, je v natlačeni dvorani bilo nad 1200 ljudi. Par sto ljudi je stalo pred dvorano na trgu.

V prvi vrsti so sedeli idrijski fašisti, ki so imeli v svoji sredi Peternellija

Predsednik je podelil besedo kandidatu dr. Bitežniku. Ko je slovenski kandidat stopil h

192.

Dr. E. BESEDNJAK

govorniški mizi, je vsa dvorana udarila v burno ploskanje.

»Zelo me veseli, da so na današnjem shodu pristaši različnih političnih prepričanj — je dejal govornik. Četudi so komunisti in fašisti najhujši politični nasprotniki, vendar eno jim je skupno. Za obe stranki je država vsemogočna. Mi pa pravimo, da ima vsak človek samo že s tem, da pride na svet, neke nedotakljive pravice, ki so neodvisne od države in njenih vlad.

Neodvzeto in od vsake države neodvisne pravice ima tudi družina. Svete in neutajljive pravice imata do svojega otroka oče in mati, ker so v prvi vrsti starši odgovorni za duševno vzgojo in telesni blagor svojih otrok.

Še toliko bolj bi morala vsaka država spoštovati od narave utemeljene pravice vsakega naroda do samostojnega narodnega življenja. Med te spadajo pravice našega naroda do popolne slovenske šole, do jezikovnih pravic na vseh državnih, deželnih in občinskih uradih, do svobodnega razmaha in napredka v kulturnih organizacijah.«

PETERNELLI

»Zadovoljen sem, da imam danes pred seboj g. Peternellija, ki je trdil, da je slovensko ljudstvo mirno, delavno, lojalno in državi vdano. Toda Ščeki, Besednjaki, Wilfani itd. sejejo razdor med slovenskim ljudstvom in italijanskimi vladami.

Gotovo mi bo vsak izmed vas rad priznal, da ni ravno prijetno živeti slovenskim javnim delavcem v stalnem sovraštvu, večkrat v življenjski nevarnosti! Slovenski javni delavci se pa globoko zavedajo, da se ne borijo za svoje lastne interese. V nas je zavest, da se borimo za sveto in pravično stvar Slovencev in Hrvatov!

Toda danes imamo v svoji sredi gospoda Peternellija. Da ne bo več širil v svojem listu laži po naročilu svojih gospodarjev, pozivamo slovenske volilce mesta Idrije, da mu odgovorite: Ali vi odobravate delo svojih ljudskih organizacij, ali se strinjate z delavnim programom, ki so ga slovenski javni delavci do danes izvrševali in ki ga bodo izvrševali tudi v bodočnosti. Ali ste z nami ali ste proti nam!?« (Klici: Mi smo z vami. Živeli slovenski javni delavci.)

»Dobili ste primeren odgovor, gospod Peternelli. Tak odgovor dobite vi in vaši tovariši, ki vam pomagajo opravljati vohunsko delo nasproti slovenskemu ljudstvu. Ta odgovor vam bodo dali vsi Slovenci in Hrvati na dan 6. aprila.

Naše ljudstvo točno vrši svoje državljske dolžnosti. Ono redno plačuje svoje davke. Davčni uradniki so mnenja, da je ravno naše ljudstvo najbolj pošteno pri davčnih napovedih.

Vlada je zato dolžna vzdrževati popolno slovensko šolo z našim denarjem, je dolžna podpirati naše kmetijstvo, ona mora plačati vojno odškodnino, invalidnine itd. Slovensko

ljudstvo hoče biti tudi samo kovač svoje sreče. Vlada naj nas spoštuje kot narod, ki ne bo umreti. Živeti hočemo.« (Burno, dolgo trajno ploskanje.)

GOVOR JANKA KRALJA

Besedo je dobil nato urednik Kralj. V kratkih besedah je orisal veličastno, čudežno vstajenje slovenskega naroda. »Če premišljamo, kako je bilo mogoče, da si je majhen, siromašen narod mogel z lastnimi silami ustvariti krepko, grudorodno kulturo, vidimo, da smo imeli Slovenci dve poti do samostojne ljudske kulture: slovensko šolo in slovensko društvo.

Obe ti sestavni sili našega kultunega življenja sta ogroženi. Slovensko šolstvo gine; slovenska društva zatirajo. Tako je kulturno življenje našega ljudstva v težki nevarnosti.

Govornik je tu orisal ogromno duševno in gmotno škodo, ki jo trpe idrijski meščani in primorski Slovenci, ker je vlada zatrla slovensko srednjo šolo. (Burno ploskanje.)

Dragi rojaki, tu med nami je zastopnik skupine, ki pravi, da je slovenska. Mi smo javno in odkrito razjasnili svoje stališče glede slovenske šole in glede slovenskega kulturnega življenja. Zato smemo zahtevati, da tudi g. Peternel javno in jasno pove, kaj misli o teh življenjskih vprašanjih našega ljudstva. Tu pred vami, slovenski možje, stavim g. Peternelu javno sledeča vprašanja:

1. Ali ste Vi, g. Peternel, za to, da bodi ljudska šola v slovenskih krajih popolnoma slovenska?

2. Ali ste Vi, g. Peternel, za to, da se slovenski Idriji vrnete slovenska realka in slovenska gimnazija?

3. Ali ste Vi, g. Peternel, za to, da se slovenska prosvetna društva protipostavno zatirajo?

Peternel: »Jaz Vam, g. Kralj, nisem podrejen in nisem dolžan odgovarjati na Vaša vprašanja.« (Dvorana bruhne v smeh.)

»Če ne morete odgovoriti, je vaš molk najbolj kričeč odgovor.« (Dalje)

Da, celo posnemanja vredna, če pomislimo na marsikatera prizadevanja in iskanja moderne umetnosti in umetne obrti. Pogosto postaja tudi enako eksotično zatočišče, kjer išče moderni človek pozabe pred tehničirano podobo časa, zatočišče pred naporom, ki ga zahteva čista racionalna misel, beg pred priznanjem naše človeške nemoči in nepopolnosti, beg pred priznanjem, da je optimizem devetnajstega stoletja sanjal v prazno. Kakor si tudi sicer moderna družba ustvarja toliko eksotičnih kotičkov samopozabe. Tako prebujena in razsvetljena družba dvajsetega stoletja išče zatočišče pred samim seboj, da ubeži iz svoje lastne prebujenosti in modrosti.

Ta primerjava 19. in 20. stoletja je res poučna. Kaže nam, kako je naša zavest videla v prazgodovini v bistvu manj to, kar je starinoslovec odkril, ampak bolj svojo lastno sanjo, svoje lastne želje. To morda ni vzpodbudno spoznanje za naš znanstveni odnos do sveta, za naš moderni ponos, da smo postali do kraja resnični.

Seveda pa s tem ne želimo omalovaževati spoznanj, ki jih je prazgodovinska veda nakopičila. Pa naj gledamo v širšem, svetovnem merilu, ali pa samo slovenskem. Velikanska so in važna. Pogosto so sicer še nepredelano gradivo, s katerim še ne vemo kaj početi, ki nam še ni odprlo svojih spoznanj. Potencialna sila, ki jo bo potrebno še aktivizirati, da bo preoblikovala naša gledanja in zavest.

Videli smo, da se to v našem času že dogaja. Da se moderni človek že resno srečuje s temi brezimenskimi dosežki prazgodovinskih kultur, da veliko in dolgo trajno izkustvo prazgodovinskih ljudstev jemlje resno. Da v njih odkriva preprostega človeka in preproste, tehnično nerazvite kulture, kakor je prisiljen odkrivati preprostega človeka in nerazvita ljudstva tudi v svoji sredini.

Jemlje jih resno, ker je v njih odkril življenjsko moč, tisto življenjsko moč, ki jo sam izgublja. Moderni človek stoji očaran

3

SLOVENSKA PRAZGODOVINA

Dr. STANE GABROVEC

pred temi neuničljivimi tisočletnimi energijami, medtem ko je njegov zanosni razsvetljeni optimizem devetnajstega stoletja tako hitro zdrknil v skepsu in odpor. Zaveda se, da je človeštvo preživelo neprimerno daljši čas svojega življenja v prazgodovini in da je bila moč prazgodovine nad človekom tudi v zgodovini velika. Večina narodov je celo večji del svoje zgodovine duhovno rasla iz svoje prazgodovine, kjer se je mešala pripovedka, fantazija, medel odmev tradicije v mitično celoto. Ta celota je delovala še dolgo v razsvetljenih obdobjih resnično in bila vsekakor vzgojna sila prvega reda. Homer je bil za Grke očitno pomembnejši učitelj zgodovine kot utemeljitelj moderne zgodovine, Tukidides. Vsekakor pa večji vzgojitelj. Še bolj bi lahko to trdili za Rimljane, ki so na vrhu svoje moči za cesarja Avgusta z zgodovinarjem Livijem vključili svojo mitično preteklost popolnoma enakopravno v svojo gotovo resničnostno občuteno zgodovino. In istočasno je Vergil ta mitični svet preteklosti tudi v literaturi znova oživel, mu vdihnil novo umetniško resničnost. Prazgodovina je bila enakovredno vključena v zgodovino, postala je njen bistveni del in hrana generacij.

In nič manj ne velja to za današnje evropske narode. Mitična prazgodovina jih je hranila dolga stoletja, mnogo dalj kot jih hrani moderna znanstvena zgodovina. Mitična prazgodovina je pogosto bistveno oblikovala značaj narodov, bila je njihova vzgojna sila prvega reda. (Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Razmere v slovenskem zimskem športu

Tudi letošnja sezona doslej ni posebno uspešna za zimske športe v Sloveniji. Najboljši slovenski alpski smučarji, kot Lačota, Klinar, Detiček in drugi, se še vedno ne morejo uvrstiti na glavnih mednarodnih tekmovanjih v tisto elito, ki pride v poštev za prva mesta in katere se tudi prvaki bojijo. Zadovoljiti se morajo z mesti nekje v sredini, kakor v prejšnjih letih, ali pa so diskvalificirani zaradi padcev. Isto velja v splošnem za smučarke, Fanedlovo in druge.

Izgubljeni talenti

Za to sta po mnenju strokovnjakov dva vzroka. Prvi je v tem, da slovenski alpski prvaki premalo trenirajo v konkurenci najboljših svetovnih smučarjev in tako izgubljajo stik z elito. Drugi pa je v premajhni množičnosti kvalitetnega smučanja v Sloveniji. Smučarjev med mladino je sicer veliko, a ogromna večina se smuča brez trenerjev, brez dobre opreme in samo na kakšnih bližnjih gričih. Vse te pomanjkljivosti pa izvirajo v bistvu iz pomanjkanja denarnih sredstev. Za smučarski šport kratkoročno ni dovolj denarja in morda tudi ne dovolj skrbi, glede na to, da ne gre samo za športne rezultate, ampak za telesno utrjevanje in zdrav razvoj mladine.

Dejstvo pa je, da je ravno slovenska mladina za zimske športe izredno nadarjena. Dogaja se, da slovenski mladinci zmagujejo na težkih mednarodnih tekmah, kakor je n. pr. letos zmagal mladi Dolhar na mladinskih skakalnih tekmah za pokal Kongsberg. Slovenska zmaga v tem tekmovanju je že prava tradicija. Toda potem se zgodi — kot je to nekdo poudaril tudi v enem od ljubljanskih dnevnikov — da tem izrednim naravnim talentom ne posvetijo dovolj skrbi (zaradi pomanjkanja denarja, seveda) in jih zanemarijo, tako da jih prehitijo skakalci drugih narodov, ki so bili prej za njimi. To se dogaja že dolga leta. Tako je slovenski zimski šport, ne po lastni krivdi, prišel ob mnogo odličnih športnikov. Skakalcem manjkajo predvsem trenerji, umetne skakalnice in pomoč pri treniranju.

Isto velja tako za alpsko smučanje kot za hokej.

Hokej pred svetovnim prvenstvom

Hokejska reprezentanca, ki jo sestavlja v glavnem Jeseničani, je sicer letos pod vodstvom odličnega češkega trenerja precej napredovala in se lepo izkazala na tur-

neji po Italiji, Češkoslovaški in Vzhodni Nemčiji, vendar je 1. februarja spet tesno izgubila doma tekmo z avstrijsko reprezentanco. Morda je to samo utrujenost po turneji, kot jo je napovedal tudi trener, in si bodo hokejisti do svetovnega prvenstva v hokeju spet opomogli. Morda pa gre tudi za trajen kompleks na važnih tekmah s tujimi, bolj renomiranimi moštvi, četudi Jeseničani tehnično ne zaostajajo več za njimi.

Več sredstev in manj centralizma

Pravo vrednost slovenskega hokeja pa bo pokazalo svetovno prvenstvo, ki se bo začelo v začetku marca v Ljubljani (A kategorija). Tekme B kategorije bodo v Zagrebu, zato bo tam nastopala tudi jugoslovanska (slovenska) reprezentanca, tekme skupine C pa na Jesenicah. Upati je, da bo dalo svetovno prvenstvo mogočen zagon slovenskemu hokeju.

Zelo zanemaren pa je slovenski drsalni šport; tekačev takorekoč sploh ni. Tudi temu bo treba počasi posvetiti več skrbi, kot sploh vsem tistim športom, ki slovenski mladini najbolj prija. Predvsem bo treba zagotoviti športnikom več sredstev in odpraviti škodljivi centralizem (o marsičem npr. o reprezentancah za nastope v tujini itd. odločajo funkcionarji v Beogradu, ki sploh ne poznajo razmer v zimskih športih v Sloveniji), ki ovira razvoj slovenskega športa.

MEDŠOLSKE TEKME V ODBOJKI

Na medšolskem odbojarskem prvenstvu v Trstu sodelujeta letos prvič tudi dve slovenski šoli: trgovska akademija in slovenska višja gimnazija.

Doslej so odigrali 4 kola in lestvici obeh skupin sta trenutno naslednji:

»A« — Slovenska trgovska akademija 8 točk, Volta 6, Petrarca 4, Carli in ENAOLI »B.« 2, Komercialna šola 0 točk.

»B« — ENAOLI »A« 8 točk, Da Vinci in Dante 6, Slovenska gimnazija in Galilei 2, Oberdan 0 točk.

V finale tega tekmovanja sta se že uvrstila ENAOLI in slovenska trgovska akademija.

SMRT SKUPINE ITALIJANSKIH PLAVALCEV

28. januarja zvečer se je na letališču v Bremenu pri pristajanju razbilo in vrgalo letalo družbe »Lufthansa«. Pri tem je našlo smrt 46 ljudi, med njimi skupina italijanskih plavalcev in njihov trener in neki dopisnik Italijanske radiotelevizije. Med plavalci je bil tudi Tržačan Bruno Bianchi. Drugi potniki so bili vsi nemški državljani.

Poročilo »Lufthanse« pravi, da se je zgodila nesreča v hipu, ko je skušal pilot po prvem poskusu pristanka v gosti megli spet dvigniti letalo. Veliki »Convair« je eksplodiral na travniku zunaj pristajne steze. To je najhujša letalska nesreča, ki je zadela družbo »Lufthansa« od leta 1954, ko je obnovila svoje delovanje.

Trupla italijanskih plavalcev so v četrtek z letalom prepeljali v domovino.

Z Goriškega

PREDAVANJE DR. VILFANA

V klubu »Simon Gregorčič« v Gorici je govoril prejšnji četrtek dr. Jože Vilfan o svojih spominih na Primorsko. Navzočih je bilo dosti manj ljudi kot običajno, ker je bilo v zadnjem trenutku in brez predhodnega obvestila predavanje odloženo od srede na četrtek.

Dr. Vilfan, ki je bil doslej vidna osebnost v jugoslovanski politiki, se je dotaknil vprašanj iz dobe pred in med drugo svetovno vojno. Ze prej je predaval o tem v Trstu.

Gabrje:

GIBANJE PREBIVALSTVA — DELO

V naši vasi se število prebivalstva na žalost vedno bolj niža. V lanskem letu se je rodilo le malo otrok, menda samo dva. Umrli so pa trije vaščani. V zakonsko zvezo so stopili štirje novi pari. Po večini so se preselili drugam, tako da je vas še bolj prazna.

Ugotoviti pa moramo, da bi lahko vsi dobili delo tudi doma. V občini se je industrija že toliko razvila, da bi mogla zaposliti še več domačih delovnih moči. V sovojenjski tkalnici (Cotonificio Goriziano) dela približno 300 uslužbencev. Tri četrtnine je domačinov, ostali so po večini iz bližnje okolice. V načrtu je povečanje te predilnice; le plače so še premajhne.

Omenimo naj še papirnico in kartonažo v Rubijah. Tudi tukaj prevladujejo domače delovne sile. Plače so boljše kot v predilnici. Slabo je le to, da morajo delavci velikokrat delati tudi ob nedeljah in praznikih.

Tretja številka „Literarnih vaj“

(Nadaljevanje s 6. strani)

pa je hotel biti na poseben način, ki ga mi nismo dojeli, duhovit. K vrsti premalo doživljenih pesmi v LV spada tudi Neve Sumanove V moj spomin.

V rubriki Zarjavela srca nas avtorica »zabava« z dolgim uvodom o Danteju, ker ji je verjetno manjkalo pisem. Ob tej suši bi se Meta morala malo zamisliti. Duhovitejši odgovori bi privabili več novih dopisnikov. Ta rubrika namreč, ki je bila najboljša v dobi strica Bolfenka, iz leta v leto bolj degenerira.

Med kulturnimi novostmi je ponatis zanimivega predavanja profesorja Alojza Rebule Antika — vir vzgoje. V kratkem uvodu nam avtor pojasni pomen besede antika, potem pa začne dokazovati, kako globok je vpliv grško-latinske kulture na današnji svet. V grščini in latinščini, ki ju dijak sovraži, vidi avtor vir kulturne formativnosti in v prevajanju navajanje k samostojnemu mišljenju. Prof. Rebulu zaključuje, da bo antična vzgoja dosegla svoj namen šele takrat, ko bo študent prodir v vsebino obeh jezikov. Naj čudam samo še to: želeti je, naj bi se vsak profesor, ki poučuje ta dva jezika, zavedel pravega namena poučevanja grščine in latinščine, naj ne bi v mladini povečal odpora do antičnih jezikov.

Povsod prisotni Verč poroča na koncu o dveh predstavah SG: o kriminalki Marie-Octobre in o Janku in Metki. Čeprav je Verčevo podajanje snovi prožno, so v sestavku slogovne hiše. Večkrat bi lahko izpustil »npr.«, ki zveni kot v slovnični razpravi. Paziti bi moral, da ne ponavlja venomer istih izrazov. Namesto nekaterih tujk bi lahko uporabil domače besede (pretenciozen-zahteven, rutiniran-spreten, šarmanten-očarljiv, mikaven). Namesto hrvatskega »zdaleka« bi lahko uporabil zdaleč. Čeprav Verč priobčuje svoje sestavke skoraj v vseh tržaških časopisih in bi torej moral dobro pisati, je njegov slog še vedno pomanjkljiv. Pripomnila bi, da gledališke kritike berejo predvsem tisti, ki so si predstavo ogledali, zato jih ne zanima obnova igre, saj najdejo vse podatke o njej v gledališkem listu, temveč jih bolj zanima, kako kritik oceni podajanje in režijsko zamisel. To je namreč bistvo vsake gledališke kritike.

Jelka Daneu

GLASBENA MATICA - TRST

V nedeljo, 6. februarja ob 17. uri
V Kulturnem Domu

KONCERT ORKESTRA
GLASBENE MATICE

Solist: DEAN BRAVNIČAR (violina)
Dirigent: OSKAR KJUDER

Vstopnice bodo na razpolago od četrтка, 3. februarja dalje v Tržaški knjigarni, Ul. sv. Frančiška 20 ter eno uro pred pričetkom koncerta pri blagajni Kulturnega doma.

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

Snežek

27

piše in riše
Miki Muster

154. Kmalu nato so se trije medvedje že potikali po zelenem gozdu. Starčka je s svojimi majhnimi očmi pozorno preiskovala vsak kotiček. Jajčala je prostor, kjer bi se za stalno naselila s svojo družinico. Najboljša bi bila kaka skahna volilna ali globoka jama, pa tudi pod izrvanim drevcesom bi se dal urediti pripraven brlag.

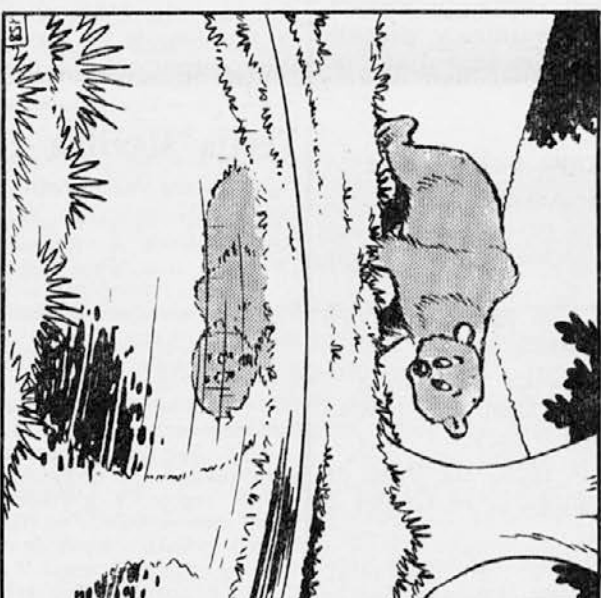
155. Rjavček in Snežek pa sta imela drugačne skrb. Stikala sta za sladkimi jagodami. Če sta jih odkrila, sta sedla na tla in jih s slastjo obirala. Kosmatinka ju je morala večkrat čakati. Pa ni bila nestrpna. Tu in tam je tudi sama obrala kak grmček ali izgrebla sladko koreninico ter jo s slastjo použila.

156. V začetku je Snežek samo tekal za Rjavčkom in jedel je, če je ta s svojim smrčkom iztaknil kako slastičico, kmalu pa je začel stikati na lastno pest. Nekaj časa mu ni šlo prav od rok. Našel je koreninico, jo izgrebel in hotel zgrizti, toda skremžil se je in jo izpljunil. Tako je uvidel, da ni vsaka užitina in je bolj pazil.

157. Nenadoma ju je kosmatinka opozorila in se spustila v tek. Njen ostri vonj je zaznal bližino vode in res so kmalu naleteli na bister potokček. Najprej so si pogasili željo, potem pa sta se pričela malčica igrati v mehki obrežni travi, medvedčka pa je hodila ob potoku in ga preiskovala. Očividno je v njem nekaj iskala.

158. Ob majhnem tolmunu je obstala in dolgo strmela v vodo. V globini se je srebrno zasvetilkalo, potem še enkrat in še enkrat. Kosmatinki so se zasvetile oči v lovski strasti. Potok je bil poln tolstih rib. Obšla je tolmun in se potuhnila na bregu, tik nad plitvo vodo. Vedela je da se bodo prišle ribe gret na sončno plitvino.

159. Negibna kot čok je prežala na plen. Ribe, ki so pobegnile v globino, ko se je pojavila, se se počasi vrnale iz svojih skrivališč. Ker se ni nič zganilo, so se vedno bolj bližale plitvini in medvedkinim krempljem. Najprej so priplavale le majhne ribice, velike so bile bolj oprezne, in so se le počasi dvigale na površino. Starčka pa je prežala prav nanje.